

GRÓB CHRYSYDUSA W POTĘPIE

Perelki Górnego Śląska

W Potępie – wsi należącej do gminy Krupski Młyn, a wzmiankowanej już w XVI wieku – od najdawniejszych czasów istniały dymarki do wytopu żelaza. Podobnie jak inne miejscowości w dolinie Małej Panwi swój rozwój zawdzięczała hutnictwu żelaza. Kiedy więc wytop w dymarkach stał się zbyt archaiczny, zastąpiła je w 1666 roku kuźnica z fryszarką, gwoździarnią i walcownią blachy, czynna do połowy XIX wieku.

Do naszych czasów nie przetrwały żadne ślady owego dawnego hutnictwa, jednak w środku wsi stoi niewielka kaplica Grobu Chrystusa, służąca niegdyś hutniczej braci.

Jej powstanie wiąże się ponoć z faktem cudownego ocalenia życia Jerzemu Leonardowi hr. Colonnii z Toszka. Kiedyś w czasie polowania w pobliżu przysiółka Wesoła, został w lesie osaczony przez wilki. Salwując się ucieczką, znalazł schronienie na gałęziach starej lipy i na pamiątkę ocalenia życia ufundował w pobliżu owej lipy kaplicę Grobu Chrystusa, wzorowaną na podobnej w Jerozolimie lub... Głogówku.

Wymurował ją w 1672 r. Marcin Grochowski, a zbudowana została na rzucie prostokąta z pięciobocznym zamknięciem od zachodu. Składa się z niewielkiego przedsionka

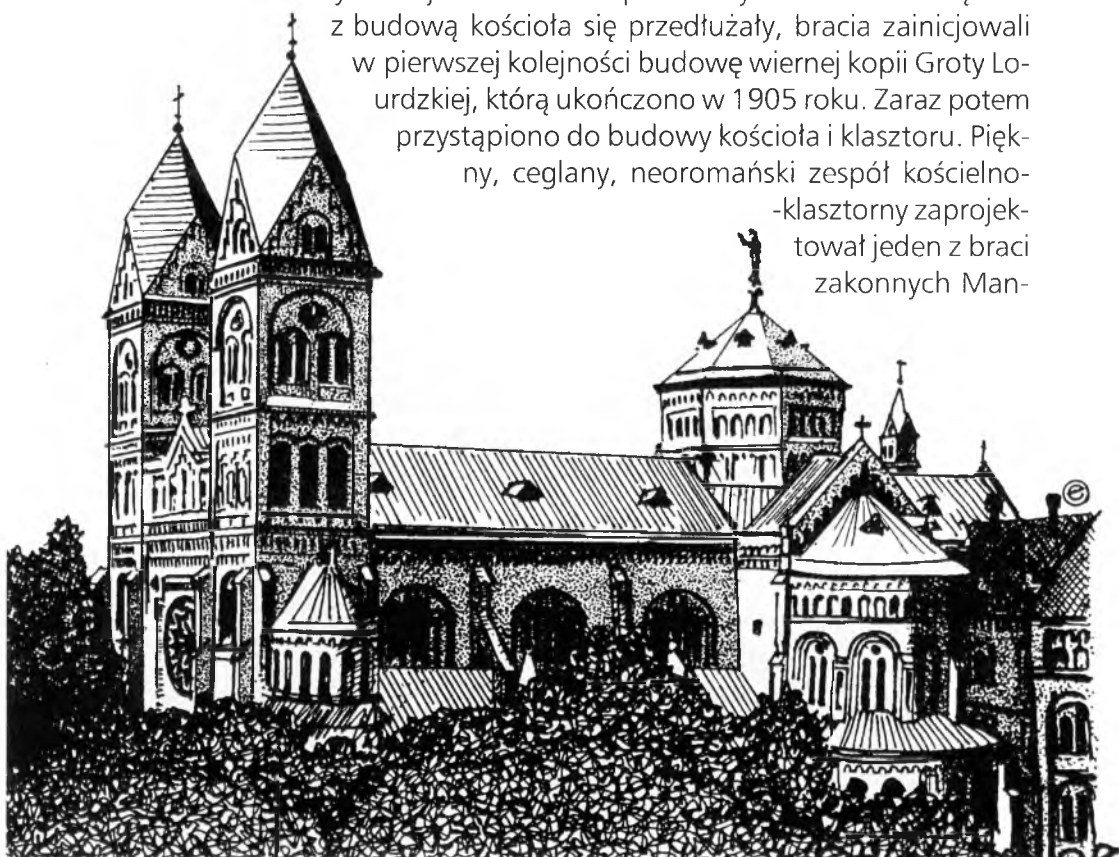
sklepionego kolebkowo, połączonego wąskim przejściem z kwadratową komorą grobową, w której znajduje się barokowy ołtarzyk z rzeźbą Chrystusa w grobie i barokową Pietą.

Lipa nie dotrwała do naszych czasów. Spróchniałą zwała kilka lat temu burza, a na jej miejscu mieszkańcy Potępy zbudowali kapliczkę – grotę Matki Boskiej.

PANEWNIKI

Panewnicką bazylikę św. Ludwika i Wniebowzięcia Matki Boskiej zawdzięczamy franciszkanom, przybyłym tu w 1902 roku. Dzieje klasztoru są związane z osobą proboszcza bogucickiego ks. Ludwika Skowronka, który wykupił teren nad Kłodnicą i rozpoczął starania o sprowadzenie z Góry Świętej Anny franciszkanów. Początkowo zamieszkiwali oni niewielki dom w Starych Panewnikach, przygotowując teren pod budowę właściwego klasztoru i kościoła w dzisiejszym miejscu. Ponieważ procedury budowlane związane

z budową kościoła się przedłużyły, bracia zainicjowali w pierwszej kolejności budowę wiernej kopii Groty Lourdzkiej, którą ukończono w 1905 roku. Zaraz potem przystąpiono do budowy kościoła i klasztoru. Piękny, ceglany, neoromański zespół kościelno-klasztorny zaprojektował jeden z braci zakonnych Man-

swetus Fromm, który z wykształcenia był architektem. W uroczystość św. Franciszka 1905 roku przystąpiono do kopania fundamentów. Dzień w dzień pracowało 200 robotników i w ciągu roku stały już mury nawy i chórow kościoła w pełnej wysokości, a klasztor nakryto dachem.

W 1907 roku wzniesiono wieże, zawieszono dzwony, a na szczycie kopuły umieszczono 7-metrowy miedziany posąg św. Franciszka.

Trzynawową świątynię zbudowano na planie krzyża tacińskiego. Jej nawa główna ma 76 metrów długości i 12 metrów szerokości. Na przecięciu nawy i transeptu umieszczona jest 30-metrowa kopuła. Większość prac specjalistycznych (kolarskich, stolarskich czy malarskich) wykonywali sami bracia zakonnicy. W efekcie po trzech latach powstała piękna, proporcjonalna budowla, którą 19 lipca 1908 roku konsekrował biskup wrocławski kardynał Jerzy Kopp.

W uroczystości tej wzięło udział ponad 100 tysięcy osób, w tym przedstawiciele 125 zgromadzeń zakonnych, których część przywoziły specjalnie w tym celu podstawione pociągi.

Wkrótce potem, w 1911 roku, poświęcono w Panewnikach prowizoryczną Drogę Krzyżową na Kalwarii, która dopiero w latach 1936–1958 otrzymała mury kaplice. Od początku obecności franciszkanów nad Kłodnicą teren klasztorny jest celem licznych pielgrzymek.

Doroczne odpusty i uroczystości maryjne słyną w całym regionie katowickim i na św. Antoniego, Porcjunkulę, Wniebowzięcie NMP, św. Ludwika oraz św. Franciszka tłumy wypełniają kościół i rozległy plac przed nim.

W okresie bożonarodzeniowym w panewnickiej świątyni montowana jest tradycyjna śląska „betlyjka”, uchodząca za jedną z największych w Polsce.

Tekst i rysunek Edward WIECZOREK

